Heerlen

Voorstel

gemeenteraad

Vergadering:
gemeenteraad Heerlen

Vergaderdatum:
15 februari 2023

Registratienummer:
BWV-23002231

Agendapunt:

Heerlen,

Onderwerp
Het vaststellen van nieuwe gedragscodes integriteit voor de raad en het college

Inleiding/aanleiding
Integriteit is een belangrijk begrip in de politiek. Het krijgt dan ook veel aandacht en dat is goed. Niet de regels hierover maar de praktijk, ons handelen.
Integriteit moet doorlopend in ons systeem zitten, zodat we steeds beter aanvoelen wat we wel en niet zouden moeten, maar ook wat we niet zouden moeten willen. We moeten ons realiseren dat alles wat mag niet vanzelfsprekend ook hoeft. En het is onwenselijk om in het bestuur van een buurtstichting (of andere vergelijkbare organisatie) zitting te nemen. Over handvatten beschikken die ons helpen in ons handelen is dus mooi, maar hetgeen we in de praktijk laten zien dat telt uiteindelijk.

Het goede te (willen) doen, neemt elke ambtsdrager zich voor. In de praktijk komt een bestuurder, een raadslid en of een burgemeester soms voor dilemma's te staan. En om dan het goede te doen, moeten we naast de handvatten, tevens over een moreel kompas beschikken. Om voor onszelf te voorkomen dat we in ongewenste situaties terecht komen, dat ons handelen niet als "het goede" wordt gezien, dienen we daarin open en transparant te zijn en de dilemma's met elkaar (op voorhand) te bespreken.

Ondanks goede bedoelingen kan het soms zijn dat we in situaties terechtkomen waar we in de beeldvorming niet integer hebben gehandeld en de schijn van belangenverstrengeling wekken. Beeldvorming bestrijden is vechten tegen een geest en dat is voor een ambtsdrager heel vervelend. Ook dan moet dit bespreekbaar zijn. De eventuele vermoedens van een mogelijke schending van de integriteit moeten we willen bespreken in een veilige omgeving en conform de geldende regels en procedures. We moeten zoveel als mogelijk zien te voorkomen dat mensen al bij voorbaat veroordeeld en geschaad worden. Dat we spreken over feiten en niet over meningen of beeldvorming, ons niet laten leiden door emoties.

Bovendien is het goed om te realiseren dat het begrip integer in de loop der tijd ook aan verandering onderhevig is. Iets wat wellicht "vroeger" normaal werd gevonden, accepteert de maatschappij nu niet meer.

Kortom, bij deze passen we onze gedragscodes aan, conform het geactualiseerde VNG model inzake integriteitscodes maar daarnaast blijft ons handelen, het morele kompas het belangrijkste integriteitsinstrument.

De oude gedragscodes dateren uit 2015. Toen heeft de raad deze vastgesteld voor de raad, de wethouders en de burgemeester. Nu zijn de gedragscodes voor de wethouders en de burgemeester samengevoegd. Het is een logische keuze, aangezien deze vrijwel identiek zijn.

VNG handreiking en modelgedragscodes integriteit 2021
De handreiking integriteit politieke ambtsdragers bij gemeenten, provincies en waterschappen van de VNG is geactualiseerd. Dat geldt ook voor de modelgedragscodes integriteit voor volksvertegenwoordigers en (dagelijkse) bestuurders. De teksten van beide uitgaven zijn toegespitst op de hedendaagse praktijk.

Nieuw in deze handreiking is het hoofdstuk over de werving en selectie van politieke ambtsdragers. Verder worden onderwerpen behandeld als belangenverstrengeling, omgaan met informatie, met geschenken, diensten en uitnodigingen en nog veel meer.

Het rechtskarakter van de gedragscodes is dat van een interne regeling als nadere invulling en concretisering van de wettelijke regels. Gelet hierop is de opzet van de nieuwe gedragscode dan ook als volgt: eerst de regels vervat in artikelen als invulling van de wettelijke bepalingen en in de toelichting wordt vervolgens aangegeven welke wettelijke bepalingen het hier betreft. Hierin verschillen de nieuwe codes van de oude codes waar tevens de bestaande bepalingen uit de wetgeving werden opgenomen als artikel in de gedragscodes. Gelet op de verschillen in opzet van de oude codes in vergelijking met de nieuwe codes is een eenduidig overzicht van punten waar de codes verschillen van elkaar moeilijk te maken. Over het algemeen valt op dat de regels in de oude gedragscodes uitgebreider zijn en ook verder gaan dan de voorgestelde gedragscodes.
Alles is in de oude gedragscodes erop gericht om de politiek ambtsdrager te beschermen tegen misstappen. Echter zoals in de inleiding van de voorgestelde gedragscode is aangegeven, is integriteit niet in regels te vangen. Het gaat er veel meer om dat het handelen van de politiek ambtsdragers regelmatig onderwerp van gesprek is, waarbij de gedragscode vervolgens ondersteuning kan bieden. In de nieuwe gedragscode voor raadsleden is bijvoorbeeld hoofdstuk 5 van de oude gedragscode ‘Regels rondom de onderlinge omgang en de gang van zaken tijdens de vergaderingen’ niet opgenomen aangezien bepalingen zoals ‘politici gaan respectvol met elkaar om’ vanzelfsprekend zijn en derhalve geen toegevoegde waarde hebben. Veel belangrijker is zoals gezegd dat politici met elkaar in gesprek blijven gaan over hun handelen in het kader van integriteit.
Ten opzichte van de oude regeling, waarin een uitsluitingsperiode van 2 jaar werd aangehouden voordat burgemeester en wethouders na aftreding tegen beloning werkzaamheden ten behoeve van de gemeente mogen uitvoeren, wordt deze periode conform het VNG-model teruggebracht naar een periode van 1 jaar. Hetzelfde geldt voor het voordragen van de burgemeester of wethouder als kandidaat voor benoeming tot commissaris dan wel bestuurslid van een verbonden partij.
Ondanks dat getracht is om zoveel mogelijk bij de modelgedragscodes van de VNG aan te sluiten valt op een enkel punt niet aan Heerlens maatwerk te ontkomen. Ten aanzien van de bepalingen over dienstreizen naar het buitenland wordt afgeweken van de modelverordeningen van de VNG: dienstreizen binnen de Euregio Maas-Rijn (EMR) vallen niet onder buitenlandse reizen.

Kader
Gemeentewet

Kernthema:
Bestuurskracht

Bevoegdheid
Raad. Artikel 15 derde lid, artikel 41c tweede lid en artikel 69 tweede lid Gemeentewet bepalen dat de raad de gedragscodes vaststelt voor raad, wethouders en burgemeester.

Voorstel
De gedragscodes integriteit 2023 voor de raad en het college vast te stellen.

Argumenten
1.1. De verordeningen en reglementen van de raad van Heerlen zijn gebaseerd op de (geactualiseerde) modelverordeningen van de VNG. Gelet hierop ligt het voor de hand om de (geactualiseerde) modellen van VNG ook te volgen inzake de gedragscodes.

Tegenargumenten en risico's
n.v.t.

Kosten en dekking
Het vaststellen c.q. het wijzigen van de gedragscodes heeft geen financiële consequenties.

Communicatie
De codes worden gepubliceerd via overheid.nl.

Evaluatie
Op basis van de periodieke gesprekken tussen de burgemeester en de raad en de gesprekken in het college. Daar waar nodig wordt een voorstel tot aanpassing gedaan.

Planning, procedure en uitvoering
Planning: commissie Economie, Bestuur en Financiën d.d. 31 januari 2023; raadsvergadering 15 februari 2023.
De uitvoering van de gedragscodes is onderdeel van de dagelijkse praktijk.

Bijlagen:

- De gedragscode integriteit 2023 voor de raad;
- De gedragscode integriteit 2023 voor de burgemeester en wethouders;
- Processtappen bij vermoeden integriteitsschending politiek ambtsdrager Gemeente Heerlen
- Bijlage Artikel 6.2

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Heerlen,

De wnd. secretaris,	De burgemeester,
drs. D. Huurdeman	drs. R. Wever

raadsbesluit

De raad der gemeente Heerlen;

gezien het voorstel van het presidium en burgemeester en wethouders d.d. registratienummer;

gezien het advies van de raadscommissie ;

besluit:

Aldus besloten tijdens de vergadering van de raad van de gemeente Heerlen van

de griffier, de voorzitter,

drs. T.W. Zwemmer drs. R. Wever